

GR. BETHLEN ISTVÁN

1926. november 27-i, debreceni díszpolgárrá választása alkalmából elmondott beszéde

In: Bethlen István gróf beszédei és írásai. II. köt.
Budapest, 1933, Genius Könyvkiadó Rt. 157–162.

A proletárdiktatúra bukása magával rántotta a nagy múltú szociáldemokrata pártot is, amiből az 1921 decemberében titkosan megkötött Bethlen–Peyer paktum hozta vissza a legális politikai életbe az MSZDP-t. A paktum értelmében indulhattak az 1922-es képviseléválasztásokon, ígéretet kaptak munkásvédő szociális törvények meghozatalára, de le kellett mondaniuk az osztályharc klasszikus eszközeinek egy részéről. Így például a megegyezés értelmében a szakszervezetek nem folytathattak politikai tevékenységet, törölniük kellett programjukból a köztársaság visszaállítására való törekvést. A forrásrészlet Bethlen Istvánnak a munkáskérdésben vallott nézeteit tükrözi. A miniszterelnök beszédében annak a szándékának ad hangot, hogy a munkásosztályt szociálpolitikai eszközökkel integrálja a polgári társadalmi rendszerbe. Ennek legnagyobb akadályát a szociáldemokrata pártban látja, amely szerinte „politikai rabszolgájává” tette a munkástömegeket és elfordította őket a nemzettől.

Szükségünk van a társadalmi békére is. Ezt a társadalmi békét megbontották annak idején a forradalmak. Széttört a magyar társadalom békéje azokon a forradalmi cselekményeken, amelyeknek szemtanúi voltunk 1918-ban és azután. Helyre kell állítanunk ezt a társadalmi békét. Istápolnunk kell azt a törekvést, hogy a munkás és a polgári társadalomhoz tartozó rétegek összeforrtanak a nemzeti érzésben, az előrehaladás vágyában és abban a törekvésben, hogy mint egy egységes nemzet szolgálja ennek az országnak minden polgára osztály és foglalkozási különbség nélkül a haza javát. Ennek előfeltétele az, hogy a munkástársadalom ne az osztályharcban keresse boldogulását, és hogy nemzeti alapra helyezkedjék, mi viszont ezt a munkástársadalmat édestestvérként kezeljük, szociális bajain segíteni törekedjünk és orvosoljuk azokat a bajokat, amelyek orvoslására önerejéből képtelen. (Élénk helyeslés.) Én azt hiszem, hogy nincs érdekellentét az egyes társadalmi osztályok között és nincs érdekellentét a munkástársadalom és a nemzet egyeteme között. Meggyőződésem szerint az ország előrehaladása, közállapotaink javulása a munkástársadalomnak éppolyan érdeke, mint a polgári társadalom egyéb rétegeinek. Sőt tovább megyek: azt állítom, hogy a munkástársadalomnak legerősebben érdeke az, hogy az ország ügyeiben ne álljon be zavar. De állítom azt is, hogy nem ellentétes a munkás érdeke a munkaadó érdekével sem. A munkásnak is érdeke, hogy jól menjen a sorsa

annak a vállalatnak, amelyben dolgozik, érdeke, hogy a gyáros új tőkét fektethessen bele a vállalatába és ezen a révén új munkáskezeket foglalkoztathasson, érdeke, hogy a gyárban technikai javítások történjenek, amelyek a munkás munkájának produktivitását emelik. De szolidáris a munkás érdeke a munkaadó érdekével azon a ponton is, hogy a dolgozó tőkék szaporodása a gazdasági életben új munkaalkalmat jelent a munkásnak, márpedig a munkásnak legjobban attól kell félnie, hogy a népszaporulat feleslegei elhelyezést nem találnak és a régi munkásoknak konkuráló munkanélküliek lenyomják a béreket. Mikor azt látom, hogy mindezekben a nagy érdekekben közös a munkás érdeke a társadalom egyéb rétegeinek érdekével, akkor kérdem önöket: van-e abban igazság, hogy a munkás egész politikai egzisztenciája, egy olyan tantételre alapítassék, amely ezzel érdekellentétben van, nevezetesen arra a tételre, hogy a munkás csakis ez osztályharc és a nemzetköziség alapján boldogulhat? Nem az osztályharc és nem a nemzetköziség az, ami a munkásosztályt boldogíthatja. (Igaz, úgy van!) Én, belátva ez igazság erejét, 1920-ban, illetően 1921-ben kísérletet tettem arra, hogy a szociáldemokrata párttal együtt keressük a kibontakozást annak ellenére, hogy nem ismerem el a szociáldemokrata pártot a munkásság kizárólagos képviselőjéül, mert azt tartom, hogy minden becsületes magyar képviselő nemcsak a polgári társadalmat, hanem egyúttal a munkástársadalmat is képviseli. Én ezekből a megfontolásokból indultam ki akkor, amikor helyreállítottam a szakszervezeti szabadságot. Lehetővé tettem a szakszervezetek kebelén belül a gyülekezési jogot és hozzájuttattam a szociáldemokrata pártot a parlamenti képviselőkhöz. (Egy hang: Kár volt!) Majd beszélünk erről. (Derültség.) Ezt én egy feltételhez fűztem: ahhoz, hogy ők is becsületesen részt vegyenek Magyarország újjáépítésének munkájában, hogy lemondjanak – ha már másra nem képesek, legalább arra az időre, amíg ez az újjáépítő munka tart – az osztályharc kiélezéséről és hogy lemondjanak arról, hogy Magyarország nemzetközi érdekei ellen állást foglaljanak, sőt törekedjenek arra, hogy nemzetközi kapcsolataik segítségével Magyarország külpolitikai érdekeit ők is előmozdítsák, és előbbre vigyék. Én tehát nem voltam munkásellenes és nem akarok a jövőben sem munkásellenes lenni. De egyet akarok és ez az, hogy visszaadassék a munkástársadalomnak is a szabad politikai véleménynyilvánítás joga. (Élénk helyeslés.) Hiába hivatkoznak a szociáldemokraták azokra a szabadságjogokra, amelyekkel állítóan nem bírnak: a munkástársadalom vélemény szabadságának egy elnyomója van és ez a szociáldemokrata vezetőség (Igaz, úgy van.) Ez a vezetőség a szakszervezetek által nyújtott szociális előnyöket arra használja fel, hogy a munkástársadalmat politikai rabszolgájává tegye. (Igaz, úgy van!) Elég, ha egy konkrétumra hivatkozom. A munkás, aki a szakszervezetnek tagja, köteles belépni a szociáldemokrata pártba, köteles megfizetni a pártadót. Köteles előfizetni a Népszavára, valamint a szaklapokra, mert ha ezt nem teszi meg, akkor vét a pártfegyelem ellen és akkor vagy nem kap munkát, vagy ha munkában van, akkor bojkott alá helyezik, úgyhogy elveszíti munkáját és más helyet nem talál. Gondoljuk el, mit jelent a munkásra nézve, ha nem részesül a szakszervezet segélyeiben, amelyek ellenértékét ő befizette a saját munkabéréből, a saját zsebéből. És ha a munkás kilép a szociáldemokrata pártból, akkor elveszíti a befizetett hozzájárulásokat és többet nem élvezheti azokat a szociális jótéteményeket, amelyekre rászolgált saját befizetései révén. Itt két megoldás

lehetséges. Meg kell védeni a munkást magában a szakszervezetben azon politikai terror ellen, amelyet egyesek vele szemben gyakorolnak, vagy ha ez nem volna lehetséges, akkor lehetővé kell tenni, hogy a munkás olyan szakszervezeteket alkothasson, amelyek mentesek a politikától és tisztán szociális célokat követnek. Ha az utóbbi utat választják, én, mint kormányelnök, azon a nézeten vagyok, hogy ezt a mozgalmat elő kell segíteni és kormányzati eszközökkel is alá kell támasztani. (Élénk helyeslés.) De tovább kell mennünk. Fel kell karolnunk a szociális biztosítás rendszerét. A nyugati államokban a szociális biztosításnak kifejlett rendszere van érvényben. Mi, mint szegény ország, ahol az iparos munkásság eddig a lakosság összességének csekély hányadát tette, ezen a téren hátra vagyunk. Meg kell tennünk, mint következő lépést az aggkor és rokkantság elleni biztosítás bevezetését. Ez lenne az első lépés. Az általános munkaközvetítést is az állam kezébe kell letennünk. Ez az az eszköz, amelynek segítségével a szakszervezeteket mentesíteni lehetne a politikai túlkapaszkodástól. Be kell vezetni a békéltető és döntő bíraskodást bérvizvály esetére. A független bíró bizonyára; honorálni fogja, ha a munkás jogos kívánásokkal jön, de a politikai sztrájkok nincsenek a munkásság érdekében; azok csak ama vezetők érdekét szolgálják, akik a munkástársadalmat és a szakszervezetet magát fejőstehénnek nézik. (Élénk helyeslés.) [...]

BAJCSY-ZSILINSZKY ENDRE

A nemzeti radikalizmus szociálpolitikai programja

In: Bajcsy-Zsilinszky Endre: Nemzeti radikalizmus.
Budapest, 1930, Stádium. 103–110.

Bajcsy-Zsilinszky Endre (1886–1944) jogász, újságíró, politikus, országgyűlési képviselő. A korszakban több lap főszerkesztője volt. Az első világháború után nézetei a fajvédőkéhez álltak közel, amikor Gömbös 1924-ban megalapítja a Fajvédő Pártot, ő is belép. Az 1930-as években a harmadikutas mozgalommal szimpatizál, maga is saját pártot alapít. A korszak második felében Bajcsy-Zsilinszky Endre nézeteiben egyre inkább a németellenesség domborodott ki, 1941-ben az általa szerkesztett náciellenes Szabad szó c. lap hasábjain is hangot adott nézeteinek. A Gestapo az ország megszállása után szinte azonnal letartóztatta, de ekkor még szabadon engedték. 1944 novemberében elnökletével alakult meg a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága, amely a németekkel és a nyilasokkal szembeni politikai erőket tömörítette. Emiatt a nyilasok elfogták és Sopronköhidán kivégezték.

Bajcsy-Zsilinszky Endre 1930-ban alapította meg a Nemzeti Radikális Pártot, amelynek képviselőjeként be is jutott a parlamentbe. Pártja elérendő célként egy kisparaszti társadalmi berendezkedést vizionált, amely a középosztály vezetésével valósul meg. Később a párt beolvadt a kiszgazdamozgalomba.